KURBAN VE KURBAN BAYRAMI

Değerli müminler!

Dinî bayramlarımızdan kurban bayramını idrak etmenin sevinci içerisindeyiz. Bizi bugünlere sağlıkla eriştiren Cenâb-ı Hakk'a hamdediyor, O'nun sevgili Peygamberi Muhammet Mustafa (sas.)'ya salât ve selâm ediyoruz.

Önce bu bayramda yapmakla yükümlü olduğumuz kurbandan bahsetmek istiyorum.

Kurban, kurban bayramı günlerinde ibadet niyetiyle belli hayvanlardan birini keserek yapılan bir ibadettir. Buna Arapça'da "Udhiyye" denir.

Kurban, Allah Teâlâ'nın ihsan buyurduğu varlığa bir teşekkürdür.

Kurban ibadeti İslâmiyetten önce de vardı. Cenâb-ı Hakk'ın dostu olma şerefiyle şereflenmiş bir Peygamber olan İbrahim aleyhi's-selâm bir adakta bulunmuş, bir oğlu olduğu takdirde onu Allah'a kurban edeceğini adamıştı. Aradan geçen zaman içerisinde oğulları olmuş ama o,adağını nasılsa unutmuştu. Rüyada oğlunu kurban ediyor görmüş ve irkilmişti. Tefsirlerde ifade edildiğine göre Hz. İbrahim bu rüyayı üç ayrı gece görmüştür. Peygamberlerin rüyası vahiy olduğu gibi onlar tarafından yapılan tabirleri de vahiydir. İbrahim aleyhi's-selâm da rüyasını, oğlunu kurban etmesi gerektiği şeklinde tabir etmiş ve böylece bu tabir de vahiy olmuştur. Artık Hz. İbrahim bu vahyi yerine getirmesi gerekiyordu. Elbette bu çok zordu ama Allah'tan aldığı vahye uymaması daha zordu. İbrahim aleyhi's selâm büyük bir imtihan karşısında olduğunu anladı. Hiç tereddüt etmeden

Allah'a teslim oldu ve durumu oğlu İsmail aleyhi's-selâm'a açmaya karar verdi.

Şimdi konu ile ilgili olarak Kur'an-ı Kerîm'in açıklamalarını dinleyelim. Allah Teâlâ buyuruyor:

رَبِّ هَبْ لِى مِنَ الصَّالِحينَ. فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَليمٍ. فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْىَ قَالَ يَا بُنَىَّ اِنّٓى اَرٰى فِى الْمَنَامِ اَنّٓى اَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرٰى قَالَ يَٓا اَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنٓى اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ مِنَ الصَّابِرينَ

فَلَمَّٓا اَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبينِ وَنَادَيْنَاهُ اَنْ يَٓا اِبْرٰهيمُ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّءْيَا اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنينَ. اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْبَلٰٓؤُا الْمُبينُ. وَفَدَيْنَاهُ بِذِبْحٍ عَظيمٍ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى الْاٰخِرينَ. سَلَامٌ عَلٰٓى اِبْرٰهيمَ. كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنينَ. اِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنينَ.

"(İbrahim) 'Ey Rabbim, bana iyilerden (bir oğul) ihsan et' dedi. Biz de kendisine yumuşak huylu bir oğul müjdeledik. Oğlu yanında koşacak çağa gelince, "Ey oğlum, ben seni rüyamda boğazladığımı görüyorum, bir düşün, ne dersin?" dedi. (İsmail) 'Babacığım, sana ne emrolunuyorsa yap, inşaallah beni sabredenlerden bulacaksın.' dedi. Her ikisi de Allah'a teslim oldular (Allah'ın emrine boyun eğdiler). İbrahim, oğlunu şakağı üzerine yatırdı. Biz de ona şöyle seslendik: 'Ey İbrahim, rüyana gerçekten sadakat gösterdin, şüphesiz ki bu apaçık bir imtihandı.' dedik ve ona (İsmail'e karşılık) büyük bir kurbanlık fidye verdik. Kendisine sonradan gelenler içinde iyi bir nam bıraktık. Selâm olsun İbrahim'e. İşte biz iyilik yapanları böyle ödüllendiririz. Çünkü O, bizim mümin kullarımızdandır."[194]

Görülüyor ki, Kur'an da Hz. İbrahim'in gördüğü rüyanın vahiy olduğunu teyit etmiştir. Çünkü Cenâb-ı Hak kendisine seslenirken: "Ey İbrahim, gördüğün rüyaya gerçekten sadakat gösterdin." buyurmuştur.

194 Saffat, 37/100-111.

Değerli müminler!

İbrahim aleyhi's-selâm Allah'ın emrine boyun eğerek oğlunu kurban etmek üzere şakağı üzerine yatırınca Cenâb-ı Hakk İsmail'in yerine bir koyun kurban etmesini emretmiştir. Bu, Allah'ın insanlığa büyük bir lütfudur. Allah, insanları Hz. İbrahim'in aracılığı ile insan kurban etmekten korumuş olmasaydı muhtemelen insanlar "İnsan kurban etme" gibi korkunç bir geleneğe sahip olabilirdi ve insanları bu korkunç gelenekten kimse de kurtaramazdı.

İbrahim aleyhi's-selâm oğlu yerine Cenâb-ı Hakk'ın kendisine gönderdiği koç'u kurban etmiştir. Böylece kurban Hz. İbrahim'den sünnet olarak bize intikal etmiştir.

Kurban, insanın Allah'a yaklaşmasına ve O'nun rızasını kazanmasına vesile olan bir ibadettir. "Kurban" kelimesinde bu mana vardır. İnsan kurban kesmekle İbrahim aleyhi's-selâm gibi Allah'a ve O'nun emirlerine bağlılığını, gerekirse O'nun rızasını kazanmak için her fedakarlığa katlanacağını göstermiş olur.

Değerli müminler, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için yapılan her şeyde esas olan iyi niyettir. Kurbanda da böyledir, iyi niyet ve ihlâs esastır. Bakınız bu konuda Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyuruluyor :

لَنْ يَنَالَ اللّٰهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَٓاؤُهَا وَلٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْۜ .

"Onların (kurbanların) ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır. Fakat O'na sadece sizin takvanız ulaşır."[195] Esasen Allah Teâlâ ancak takva sahiplerinin yapmış oldukları ibadetleri kabul eder. Mâide sûresindeki şu ayet-i kerimeler bu konuyu bir örnek vererek açıklıyor . Allah Teâlâ buyuruyor:

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ ابْنَيْ اٰدَمَ بِالْحَقِّۢ اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا وَلَمْ
يُتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِۜ قَالَ لَاَقْتُلَنَّكَۜ قَالَ اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقٖينَ. لَئِنْ بَسَطْتَ

195 Hacc, 22/37.

اِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِى مَٓا اَنَا بِبَاسِطٍ يَدِىَ اِلَيْكَ لِاَقْتُلَكَۚ اِنِّٓى اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

"(Ey Muhammed) onlara Adem'in iki oğlu ile ilgili haberi hakkıyle oku. Hani her ikisi birer kurban sunmuşlardı, birinden kabul edilmiş, diğerinden kabul edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen ötekine):

–Seni öldüreceğim, demişti. Diğeri ise:

–Allah, yalnız kendisinden korkanlardan kabul eder dedi ve devam etti: "Allah'a yemin ederim ki sen beni öldürmek için bana el uzatsan da ben seni öldürmek için sana el uzatacak değilim. Ben, alemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım."[196] dedi.

Görülüyor ki, kurban kesenlerden biri iyi niyeti ve Allah'tan korkması sebebiyle sunduğu kurban kabul görmüş, diğeri ise kötü niyeti sebebiyle kurbanı kabul edilmemiştir.

Sevgili Peygamberimiz de bu konuda şöyle buyurmuştur:

اِنَّمَا اْلاَعْمَالُ بِا لنِّـيَّاتِ وَ اِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوٰى.

"Âmellerin kıymeti ancak niyetlere göredir. Herkesin niyet ettiği ne ise eline geçecek olan ancak odur."[197]

Kurban, İslâm'daki sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın bir başka örneğidir. Her gün dünyada sayısız hayvan kesilir ve bundan çoğunlukla varlıklı kimseler yararlanır. Halbuki kurban bayramında kesilen kurbanlardan daha çok yoksullar ve hayır kurumları istifade eder.

Kurban Meşrû Bir İbadettir.

Kurban bir gelenek değil, kitap ve sünnetle meşrûiyeti sabit olan bir ibadettir. Kurban da zekât gibi Hicretin ikinci yılında meşrû kılınmıştır.

Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyuruluyor:

196 Mâide, 5/27-28.
197 Buhârî, "Bed'ü'l-Vahy", 1.

وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَآئِرِ اللّٰهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا صَوَآفَّ فَاِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذٰلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ.

"Kurbanlık deve ve sığırlar, Allah'ın size olan nişanelerinden (Allah'ın size verdiği dinin alâmetlerinden) kıldık. Sizin için onlarda hayır vardır. O halde onları ön ayaklarından biri bağlı olduğu halde keserken üzerlerine Allah'ın adını anın. Yanları yere yaslandığı (yani canları çıktığı) vakit onların etlerinden yiyin, kanaat edip istemeyene de, isteyene de yedirin. Böylece onları sizin emrinize verdik ki, şükredesiniz."[198]

Peygamberimiz de bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır :

مَا عَمِلَ ابْنُ اٰدَمَ يَوْمَ النَّحْرِ عَمَلاً اَحَبَّ اِلَى اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ اِرَاقَةِ دَمٍ. وَاِنَّهُ لَيَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقُرُونِهَا وَاَظْلاَفِهَا وَاَشْعَارِهَا وَاِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ بِمَكَانٍ قَبْلَ اَنْ يَقَعَ عَلَى الْاَرْضِ فَطِيبُوا بِهَا نَفْسًا.

"Ademoğlu kurban bayramı günü, Allah katında kurban kesmekten daha sevimli bir iş yapmamıştır. Şüphesiz o kesilen kurban kıyamet günü boynuzları ve kılları ile gelir. Hiç şüphe yok ki, kurbanın kanı yere düşmeden önce Allah katında kabul görür. Öyle ise gönüllerinizi kurban ile hoş edin."[199]

Peygamberimiz kurbanı tavsiye ederlerken kendileri bizzat kurban keserek de örnek olmuşlardır. Müslim'in rivâyetine göre Enes (ra.) şöyle demiştir: "Allah'ın Resûlü, beyaz renkli iki koç kurban ederdi."[200]

Kurbanın Hükmü

İslâm alim ve müçtehitleri kurbanın hükmü hakkında farklı içtihatlarda bulunmuşlardır.

198 Hacc, 22/36.
199 Tirmizî, "Adâhî", 1; İbn Mâce, "Adâhî", 3.
200 Müslim, "Adâhî"; İbn Mâce, "Adâhî", 2.

İmam A'zam Ebû Hanife'ye göre kurban vaciptir. Delili de:

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ

"Rabbin için namaz kıl ve kurban kes"[201] ayet-i kerimesinin delâletiyle Peygamberimizin:

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحِّ فَلاَ يَقْرَبَنَّ مُصَلاَّنَا

"Kimin hali vakti yerinde olur da kurban kesmezse namazgahımıza yaklaşmasın."[202] Hadisindeki vaîd (korkutma)dır. Böyle bir korkutma ancak vacip olan bir ibadetin terki için yapılır. Yani İmam A'zam demek istiyor ki, kurban vacip olmasaydı Peygamberimiz onu terkedene böyle bir tehditte bulunmazdı.

Şafiî, Malikî ve Hanbeliler ile Hanefilerden İmam Ebû Yusuf'a göre ise kurban vacip değil, sünnet-i müekkededir.[203]

Kurbanın sünnet olduğunu söyleyenlerin dayandıkları delillerin bir kısmı aşağıdaki hadis-i şeriflerdir:

Ümmü Seleme (ra.) den rivayete göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

اِذَا دَخَلَ الْعَشْرُ وَعِنْدَهُ اُضْحِيَّةٌ يُرِيدُ اَنْ يُضَحِّيَ فَلا يَأْخُذَنَّ شَعْرًا وَلَا يَقْلِمَنَّ ظُفُرًا.

"Bilinen on gün girdiği vakit elinde kurbanı olup kurban kesmek isteyen kimse (Bedeninden) asla bir kıl almasın, tek bir tırnak kesmesin."[204]

Bu hadis-i şerifte Peygamberimiz kurbanı kişinin isteğine bırakmıştır. Bu ise onun vacip olmadığını gösterir.

Bir başka hadis-i şerif ise şöyledir:

201 Kevser, 108/2.
202 İbn Mâce, "Adâhî", 2.
203 *Mebsût*, c. XII, s. 8; *Neylü'l-Evtar*, c. V, s. 126.
204 Müslim, "Adâhî", 2.

ثَلَاثٌ هُنَّ عَلَيَّ فَرَائِضُ وَهُنَّ لَكُمْ تَطَوُّعٌ: اَلْوِتْرُ وَالنَّحْرُ وَصَلَاةُ الضُّحٰى

"Üç şey vardır, bunlar bana farz, size nafiledir. Onlar da vitir, kurban ve kuşluk namazıdır."[205]

Kurbanın hükmü yani vacip mi sünnet mi olduğu hakkındaki bu farklı görüş ve içtihatlar sebebiyle; bir kimsenin zekât, hac, sadaka-i fıtır, yemin keffareti ve kurban borcu olduğu halde vefat edip bu borçlarının ödenmesi için malının üçte birini vasiyet etse (ki ancak malının üçte birini vasiyet etmeye mezundur) malının üçte biri yeterse borçlarının tamamı ödenir. Malının üçte biri borçlarını ödemeye yetmediği takdirde önce zekât borcu ödenir. Çünkü borçları içerisinde en önemli olanı zekâttır. Bu borcu ödendikten sonra malı artarsa haccı yaptırılır. Bundan sonra sadaka-i fıtır borcu ödenir. Daha sonra da yemin keffareti verilir ve en son malı kalırsa kurban borcu ödenir.

Kurban Kimlere Borçtur

Kurban, mukim olan ve sadaka-i fıtır nisabına malik olan her kadın ve erkek Müslümana vaciptir.

Bu tariften şu anlaşılıyor: Müslüman olmayan, seferde bulunan Müslümana ve fakir olana kurban vacip değildir.

Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer seferde bulunduklarında kurban kesmemişlerdir. Şayet seferde olan kimse kurban kesmek isterse, kurban kendisine vacip olduğu için değil, nafile olarak kesebilir, kesmediği takdirde sorumlu olmaz.

İmam A'zam Ebû Hanife ile Ebû Yusuf'a göre kurbanın vacip olmasında akıl ve ergenlik çağına gelmiş olma şart değildir. Yani mali güce sahip olan küçük çocuklar ve akıl hastaları adına kanuni temsilcileri kurban keserler.

İmam Muhammed ile İmam Zufer'e göre kurbanın vacip olması için akıl ve erginlik çağına gelmiş olmak şarttır. Bu itibarla zengin olan çocuklarla akıl hastası mallarından kurban kesilmez.[206] Fetva da bu görüşe göredir, yani zengin de olsalar çocuklarla akıl hastalarının kurban kesmesi gerekmez.[207]

---

205 Ahmed b. Hanbel.
206 *Bedayiu's-Sanayî*, Beyrut, 1974, c. V, s. 64.
207 *Reddü'l-Muhtar*, c. V, s. 309.

Zenginliğin Ölçüsü

Herhangi malî bir ibadetin borç olması için öngörülen zenginlik ölçüsü Nisap kelimesi ile ifade edilmektedir.

Kurban nisabı, kişinin temel ihtiyaçları olan oturacak evi, evinin yeter derecede eşyası, binek için olan hayvanı, üç kat elbisesi, kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin bir yıllık nafakalarından ve borcundan fazla 80,18 gr. Altın veya bunun kıymeti para ve eşyaya malik olan kimse kurban kesecek kadar zengin demektir. Bu kimseye yılda bir defa kurban günlerinde kurban kesmek vacip olur.

Bu ölçü aynı zamanda zekât için de geçerlidir. Ancak zekât nisabında malının artıcı olması ve üzerinden bir yıl geçmiş bulunması şarttır. Kurban nisabında bunlar aranmaz. Kurban kesme günlerinde zengin olan kimseye kurban kesmek vacip olur.

Hangi Hayvanlar Kurban Edilir

Kurban edilecek hayvanlar; koyun, keçi, deve, sığır ve manda'dır. Bu hayvanlardan devenin 5, sığır ile manda'nın 2 ve koyun ile keçinin bir yaşını doldurmuş olmaları gerekir. Ancak koyunlar altı ayı tamamladıkları halde bir yaşını doldurmuş gibi gösterişli olurlarsa bunlar da kurban edilebilir.

Bir koyun veya keçiyi ancak bir kişi kurban edebilir. Fakat sığır, manda ve deve yedi kişiye kadar ortaklaşa kurban edilebilir. Ortakların tek veya çift olmalarında bir sakınca yoktur.

Ortakların hepsi ibadet niyetiyle katılmak durumundadır. Meselâ ortaklardan biri vacip olan kurbanı, diğeri adak kurbanı bir diğeri de nafile kurbanı niyet edebilir. Çünkü hepsinin niyeti ibadettir. Fakat ortaklardan biri her hangi bir ibadet değil de et kasdiyle katılmış olsa bu sahih olmaz, diğerleri de niyet etmiş oldukları kurbanı kesmiş sayılmazlar.

Hangi Ayıplar Hayvanın Kurban Olmasına Mani Olur

Bilindiği üzere kurban bir ibadettir. Bunun için kurbanlık hayvanların kusursuz olmaları esastır. Her kusur olmasa da bazı kusurlar kurbana manidir. Bu kusurlar kısaca şunlardır:

–İki veya bir gözü kör olan,

–Aşırı derecede zayıf olan,

–Kesim yerine yürüyerek gidemeyecek derecede aksak olan,

–Kulağının, kuyruğunun veya tenasül organının üçte birinden fazlası gitmiş olan,

–Dişlerinin yarıdan fazlası düşmüş olan,

–Doğuştan kulağı ve tenasül organı olmayan,

–Koyun ve keçide bir, sığırda iki memesi kurumuş olan,

–Burnu kesilmiş olan,

–Dilinin çoğu kesilmiş olan,

–Ölüm derecesinde hasta olan,

–Böyle kusuru olan hayvanları kurban etmek caiz değildir. Bunun için kurbanlık satın alınırken kusurlu olup olmadığına dikkat etmek gerekir.

Kurban, Bayram namazı kılınan yerlerde namazdan sonraki olmak üzere bayramın ilk üç günüdür. (Şafiîlerde dördüncü günü de olabilir.)

Arefe günü veya bayramın ilk üç gününden sonra kurban, kurban olmaz. Peygamberimiz buyuruyor:

اِنَّ اَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِى يَوْمِنَا هذَا نُصَلِّى ثُمَّ نَرْجِعُ فَنَنْحَرُ فَمَنْ فَعَلَ ذٰلِكَ فَقَدْ
اَصَابَ سُنَّتَنَا وَمَنْ ذَبَحَ فَاِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدَّمَهُ لِاَهْلِهِ لَيْسَ مِنَ النُّسُكِ فِى شَىْءٍ.

“Bu günümüzde yapacağımız ilk şey Bayram namazını kılmaktır. Sonra evlerimize dönüp kurban kesmek olacaktır. Her kim böyle yaparsa sünnetimize uygun iş yapmış olur. Kim önce kurban keserse ancak ailesine bir et sunmuş olur, bu kestiği kurban olmaz.”[208]

Kurbanın Bedelini Yoksullara Vermekle Kurban Kesilmiş Olur mu?

Bazı kimseler hemen her yıl kurban bayramında bu soruyu sorarlar . Hayvanı kesmeden canlı olarak veya bedelini yoksullara vermekle kurban

208 Buhârî, “Adâhî”, 1; Müslim, “Adâhî”, 1.

kesilmiş olur mu? Kurbanın rüknü, kurban edilmesi caiz olan hayvanlardan birini kesmek olduğundan, hayvanı kesmeden canlı olarak veya bedelini yoksula vermekle kurban ibadeti yerine getirilmiş olmaz, bu ancak sadaka olur.

Yalnız kurban kendisine vacip olan kimse satın aldığı kurbanı herhangi bir sebeple kurban günlerinde kesmez veya hiç kurban satın almaz ise kurban günleri geçtikten sonra, bu kimse kurbanlık hayvanın kıymetini fakirlere sadaka olarak verir. Satın alıp kesmediği kurbanını ise canlı olarak fakire verir. Kurban günleri geçtikten sonra daha önce satın alınmış kurbanlık artık kesilmez.

Değerli müminler, kurbanı kesebiliyorsa kendisi keser. Çünkü bu bir ibadettir. Onu, kişinin kendisinin yapması, başkasına vekâlet vermesinden daha faziletli ve sevaptır. Peygamberimiz vedâ haccında yüz deve kurban etmiş, bunların altmışüç tanesini bizzat kendileri kesmiş, kalanlarını da Hz. Ali'ye vekâlet vererek kestirmiştir.[209] Şayet kendisi kesemiyorsa o takdirde ehil olan birisine vekâlet vermek sûretiyle kestirir ve kendisi de orada hazır bulunur. Peygamberimiz kızı Hz. Fâtıma'ya:

يَا فَاطِمَةُ قُومِى اِلٰى اُضْحِيَّتِكِ فَاشْهَدِيهَا فَاِنَّ لَكِ بِاَوَّلِ قَطْرَةٍ تَقْطُرُ مِنْ دَمِهَا اَنْ يُغْفَرَ لَكِ مَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِكِ.

"Kurbanın kesilirken orada hazır bulun. Zira işlemiş olduğun her günah, kurbanın kanından ilk damlası yere düştüğünde, bağışlanır."[210] buyurmuştur.

Az önce de söylediğimiz gibi, kesebiliyorsa kendisi, kesemiyorsa ehil olan birisine kestirmelidir. Hayvan kesmede ehil olmayan yani bunu beceremeyen kimseler, hayvana eziyet ederler ki, bu, haramdır, günahtır. Bir ibadet yapılırken günah işlenmez.

Hemen her yıl kurban bayramı günlerinde televizyon ekranlarına yansıyan görüntüler, seyredenlere büyük rahatsızlık vermektedir. Bu görüntülerin ortadan kalkması, kurbanların ehil olan kimseler tarafından

---

209 Müslim, Hac, 19.
210 *et-Tergib ve't-Terhîb*, Beyrut, 1968, c. II, s. 154.

kesilmesine bağlıdır. Ehil kimse bulamayanlar kurbanlarını mezbahalarda kestirmelidirler.

Yurtdışında bulunanlardan kurbanlarını memleketlerinde kestirmek isteyenler, bir tanıdıklarına vekâlet vermek sûretiyle kurbanlarını kestirebilirler. Böyle yaptıkları takdirde hem kurbanları kesilmiş, hem de daha iyi değerlendirilmiş olur.

Kurban Nasıl Kesilir?

Hayvan incitilmeden kesilecek yere götürülür. Devenin dışındakiler kıbleye karşı sol tarafları üzerine yavaşça yatırılır. Kolaylık olması için üç ayağı da bağlanır. Sonra kesecek olan:

"Allahü ekber, Allahü ekber, lâilâhe illallahü vellahü ekber, Allahü ekber ve lillahilhamd. Bismillâhi Allahü ekber" der, ara vermeden büyük ve keskin bir bıçakla keser.

Sadece "Bismillâhi Allahü ekber" diye kesse de olur.

Usûlüne göre bir kesim yapmış olmak için, hayvanın yemek ve nefes boruları ile iki şah damarının kesilmesi gerekir.

Kurban kesildikten sonra sahibi, Allah rızası için iki rekat namaz kılar, sonra da dua ederek Cenâb-ı Hak'tan dileklerde bulunur.

Kurban Etinin Taksimi

Deve ve sığır gibi hayvanlar ortaklaşa kurban edildiğinde etleri ortaklar arasında tahmini olarak değil, tartılarak taksim edilir. Ancak bir ailenin ferdleri için kurban edilen hayvanın etini taksim etmek gerekmez. Bunun gibi ortaklaşa kurban kesenler kurban etini tamamen yoksullara veya bir hayır kurumuna verecek olurlarsa yine kurban etini taksim etmeleri gerekmez.

Kurban etinin hepsini yoksullara sadaka olarak dağıtmak veya kendisi ve çoluk çocuğu için alıkoymak caiz ise de, en uygun olanı, kurban etini üçe taksim edip, birini kurban kesmeyen yoksullara sadaka olarak dağıtmak, bir bölümünü de akraba, tanıdık ve komşulara ikram etmek, birini de kendi çoluk çocuğu ile yemektir.

Kurban etinden Müslüman olmayan komşulara da vermek caizdir.

Şayet kurban kesen kimsenin çoluk çocuğu kalabalık ve hali vakti de çok iyi değilse bu takdirde kurban etini sadaka ve hediye olarak dağıtmayıp, tamamını çoluk çocuğu için alıkoyması daha uygun olur. Çünkü kan akıtmakla kurban vecibesi yerine getirilmiştir.

Bayram, Peygamberimizin Mekke'den Medine'ye hicretlerinin ikinci yılında meşrû kılınmıştır.

Peygamberimiz Medine'ye hicret buyurduklarında Medinelilerin eğlendikleri iki günleri vardı. Peygamberimiz: "Bu günler ne oluyor?" diye sorduğunda, onlar "Biz cahiliyette bu günlerde oynayıp eğlenirdik." dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz: "Bunların yerine Allah Teâlâ size daha hayırlı iki gün verdi: Ramazan bayramı, Kurban bayramı"[211] buyurdu.

Ramazan bayramı namazı gibi Kurban bayramı namazı da vaciptir ve Cuma namazının şartlarına tabidir. Yani Cuma namazını kılmakla yükümlü olanlar, Bayram namazını kılmakla da yükümlüdür. Ancak Cuma namazı farz, Bayram namazı ise vaciptir.

Bayram namazı, güneş doğduktan ve kerahat vakti çıktıktan sonra, öğleye kadar kılınır. Her hangi bir sebeple ilk günü kılınamazsa ertesi günü kılınır.

Bayram namazı Cuma namazı gibi ancak cemaatle kılınır. İki rekattır. Şöyle niyet edilir:

"Niyet ettim Allah rızası için Kurban bayramı namazını kılmaya, uydum imama." Bundan sonra tekbir alınır. Birinci rekatta "Sübhaneke" okunur. Sonra imam tarafından açıktan, cemaat tarafından da gizlice üç defa "Allahü ekber" diye tekbir alınır. İlk iki tekbirde eller yukarı kaldırılır, sonra yanlara salıverilir. Üçüncü tekbirin peşinden eller yanlara salıverilmeyip bağlanır. İmam Fatiha ve sûre okur, cemaat dinler. Sonra diğer namazlarda olduğu gibi rukû ve secde yapılır. İkinci rekata kalkıldığında imam önce Fâtiha ve sûre okur. Sonra birinci rekatta olduğu gibi üç defa tekbir alınır. Her üç tekbirde de eller yukarı kaldırılıp yanlara salıverilir. Dördüncü tekbir ile rukûa gidilir ve secdeler yapılarak oturulur, tahiyyât ve salli barik okunur, sonra selâm verilir.

211 Ebû Dâvud, "Salât", 245.

Bayram Gecesi ve Günlerinde Yapılması Müstehap Olan Şeyler

a) Bayram gecelerini dua ve ibadetle ihya etmek, kaza namazı kılmak, kur'an okumak ve Allah Teâlâ'dan af ve mağfiret dilemek. Çünkü duaların makbul olduğu gecelerden birisi de bayram geceleridir. Nitekim Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

"Ramazan ve Kurban bayramı gecelerini, sevabını umarak ibadetle geçiren kimsenin kalbi, kalplerin öldüğü gün ölmez."[212]

b) Bayram sabahı erken kalkarak yıkanıp temizlendikten sonra namaza gitmek.

c) Güzel koku sürünmek.

d) Temiz ve yeni elbise giyinmek.

e) Gücü yetiyorsa namaza yürüyerek gitmek.

f) Güler yüzlü ve sevinçli görünmek.

g) Yoksullara çokça sadaka vermek.

h) Bayram namazına giderken yolda tekbir getirmek.

i) Kurban kesecekse kurban etinden yiyinceye kadar oruç tutuyormuş gibi bir şey yiyip içmemek.

j) Kurban etinden iftar etmek. Çünkü Peygamberimiz böyle yaparlardı.

k) Çoluk çocuğuna bolluk göstermek.

Bütün bunlar bayramda yapılması müstehap olan işlerdir.

Değerli müminler, bayram günleri sevinç günleridir. Bu günlerde sevinçli ve güler yüzlü görünmek tavsiye edilmiştir.

Bayramın toplum hayatımızda üstün yeri ve değeri vardır. Bayram günleri toplum şuuru bütünleşir. Toplum fertleri birbirleriyle sevişip kaynaşır. Hayatın bitmek tükenmek bilmeyen sıkıntıları içinde bunalan, bitkin ve yorgun hale gelen insanları bayramlar dinçleştirir ve çalışma azimlerini artırır.

Bu günlerde akraba ve komşularımızla olan ilişkilerimiz kuvvetlenir,

---

212 *Mecmeu'z-Zevâid*, Beyrut, 1967, c. II, s. 198.

birlik ve kardeşliğimiz güçlenir. Bayram sabahı camilerimizi dolduran kalabalıkların hep birlikte ve içtenlikle yüce Allah'a yönelmeleri, O'ndan af ve bağış dilemeleri ayrı bir önem taşır. Çünkü böyle bir amaçla bir araya gelen, aynı iman ve heyecanı taşıyan toplulukları yüce Allah'ın rahmeti kuşatır ve onları affeder.

Bu günlerde annemizin-babamızın ellerini öpüp hayır dualarını almalıyız. Dinimizde Allah'a ibadetten sonra anne ve babaya saygı ve iyilik emredilmiş, onlara karşı "öf" demek dahi yasaklanmıştır. Akraba ve komşularla tebrikleşerek, karşılıklı sevgi ve saygı duyguları aktarılmalı, karşılaştığımız herkesle selâmlaşarak tebrikleşmeliyiz. Tanıdıklarımızı ziyaret ederek hatırlarını almalıyız. Hastahanelerde ve evlerde yatan hastaları görmeli, şifa dileklerimizi sunmalıyız. Yetimleri ve kimsesiz çocuklarla ilgilenip onları okşamalı ve onlara ana ve baba gibi davranmalıyız. Çevremizdeki yoksullara ve bakıma muhtaç çocuklara yardım ellerimizi uzatmalı, onların da bayram sevinci yaşamalarını sağlamalıyız. Bizden hayır dua bekleyen ölülerimizin mezarlarına giderek onlara dua etmeli, ruhları için hayır ve hasenatta bulunmalıyız. Tanıdıklarımızdan dargın olanları barıştırmaya çalışmalı ve aralarını bulmalıyız.

Her zaman olduğu gibi bayram günlerinde de İslâmın emrettiği şekilde çevremizdeki insanlara iyi davranmalı, incitici ve zarar verici davranışlardan sakınmalıyız.

Bütün bunlar, toplumu oluşturan fertleri birbirleriyle kaynaştırarak millî birliğin sağlanmasında ve toplumu rahatsız eden ayrılık ve düşmanlıkların yok olmasında etkili olur.

Bu duygularla hepinizin kurban bayramını tebrik ediyor, daha nice bayramlara sağlıkla, huzurla erişmemizi Cenâb-ı Hak'tan diliyorum.

Mübarek bayramın ülkemize, İslâm alemine ve bütün insanlığa iyilik ve hayırlar getirmesini diliyorum.

Cenâb-ı Hak yaptığımız ibadetleri ve keseceğimiz kurbanları rızasına muvafık eylesin ve bizi kendisine ibadetten ayırmasın. Amin.